

Volume 8, Issue 2, February 2021, p. 157-166

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2915>

ArticleHistory:

Received

17/01/2020

**Received in
revised form**

14/02/2021

Available online

15/02/2021

**EXAMINATION OF CENTRAL EXAMINATION TURKISH
QUESTIONS OF THE TRANSITION SYSTEM TO HIGH
SCHOOLS ACCORDING TO THE RENEWED BLOOM
TAXONOMY**

LİSELERE GEÇİŞ SİSTEMİ (LGS) MERKEZİ SINAVI TÜRKÇE
DERSİ SORULARININ YENİLENMİŞ BLOOM TAKSONOMİSİNE
GÖRE İNCELENMESİ

**Abuzer Çağrı KARADAĞ¹
Dilek CERAN²**

Abstract

Measurement and evaluation is one of the important elements of this system when education is considered as a system. Measurement and evaluation is a control mechanism that serves to detect deficiencies and errors of the educational system. Therefore, qualified measurement and evaluation tools are needed for a qualified education at the same time. As the quality of measurement and evaluation tools increases, the quality of education will also increase. It is one of the elements that increases the quality of the measurement and evaluation tools that the questions in the measurement tools measure skills at what cognitive level. In this context, Bloom's taxonomy is a frequently used classification for skills at the cognitive level. In this study, Turkish test questions within the transition system to secondary schools were evaluated according to the renewed Bloom taxonomy. In the study, a total of 60 Turkish test questions in the central exams of the transition system to high schools conducted in 2018, 2019 and 2020 were analyzed through a document review. The Turkish test exam questions were first examined by year, followed by a general evaluation of three years. 2018 high school transition system exam 14 (70%) of Turkish test questions are included in comprehension, 5 (25%) in analysis and only 1 (5%) in evaluation. 2019 high school transition system exam 16 (80%) of Turkish test questions are in the comprehension, 1 (5%) is in the application and 3 (15%) is in the evaluation stage. In the Turkish exam in the 2020 high school transition system, it was found that 11 (55%) of the questions were in the comprehension phase, 1 (5%) for application, 4 (20%) for analysis and 4 (20%) for evaluation. Looking at the three years as a whole, it was found that in 2018 and 2019, more questions measuring

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü, abuzerk004@gmail.com, Orc-ID: 0000-0002-5843-2696

² Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, dlkcrn@yahoo.com, Orc-ID: 0000-0001-9010-0619

lower-level cognitive processes were weighted, while in 2020, questions measuring higher-level cognitive skills increased compared to previous years.

Keywords: Turkish exam questions, renewed Bloom taxonomy, assessment and evaluation.

Özet

Eğitim bir sistem olarak düşünüldüğünde ölçme değerlendirme bu sistemin önemli öğelerinden biridir. Ölçme değerlendirme eğitim sisteminin eksikliklerini, yanlışlarını tespit etmeye yarayan bir kontrol mekanizmasıdır. Dolayısıyla nitelikli bir eğitim için aynı zamanda nitelikli ölçme değerlendirme araçlarına ihtiyaç vardır. Ölçme değerlendirme araçlarının niteliği arttıkça eğitimin kalitesi de artacaktır. Ölçme araçlarındaki soruların hangi bilişsel düzeydeki becerileri ölçtüğü ölçme değerlendirme araçlarının niteliğini arttıran unsurlardan biridir. Bu bağlamda Bloom taksonomisi, bilişsel düzeydeki beceriler için sıkça kullanılan bir sınıflamadır. Bu araştırmada ortaöğretim kurumlarına geçiş için yapılan Liselere Geçiş Sistemi (LGS) bünyesindeki Türkçe testi soruları yenilenmiş Bloom taksonomine göre değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılan LGS Merkezi Sınavlarındaki toplam 60 adet Türkçe testi sorusu doküman incelemesi yoluyla analiz edilmiştir. Türkçe testi sınav soruları öncelikle yıllara göre incelenmiş, ardından üç yılın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. 2018 LGS sınavı Türkçe testi sorularının 14'ü (%70) anlama (kavrama), 5'i (%25) çözümlenme (analiz) ve sadece 1'i (%5) değerlendirme basamağında yer almaktadır. 2019 LGS sınavı Türkçe testi sorularının 16'sı (%80) anlama (kavrama), 1'i (%5) uygulama ve 3'ü (%15) değerlendirme basamağındadır. 2020 LGS sınavındaki Türkçe testinde ise soruların 11'i (%55) anlama (kavrama), 1'i (%5) uygulama, 4'ü (%20) çözümlenme (analiz) ve 4'ü (%20) değerlendirme basamaklarında yer aldığı belirlenmiştir. Üç yıla genel olarak bakıldığında 2018 ve 2019 yıllarında daha çok alt düzey bilişsel süreçleri ölçen sorular ağırlıktayken 2020 yılında yapılan sınavda üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorular önceki yıllara göre artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: LGS sınavı, Türkçe soruları, yenilenmiş Bloom taksonomisi, ölçme değerlendirme.

GİRİŞ

Eğitim, en genel tanımıyla bireyin davranışlarını istendik yönde geliştirme sürecidir. Eğitim ömür boyu devam eden bir süreçtir ve bu sürecin içerisinde büyük bir paya sahip olan kurum kuşkusuz okullardır. Okullarda verilen eğitimde bireye yaşam boyu gerekli olacak bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılır. Turgut ve Baykul'a (2015) göre eğitimde öğrencilere bazı davranışları kazandırma, kazanılmış davranışları geliştirme, yanlış davranışları düzeltme amaçlanır. Türkiye'de bilgi ve becerilerin bireye aktarılacağı dil kendi anadili olan Türkçe olduğundan dolayı Türkçe eğitimi bu bağlamda daha fazla önem kazanmaktadır. Türkçe eğitimi sırasında ve sonrasında okuduğunu, dinlediğini anlayan, konuşma veya yazı yoluyla kendisini ifade edebilen bireyler yetiştirmek amaçlanır. Eğitim günümüzde insan davranışlarını geliştiren bir sistem olarak görülmektedir (Baykul, 2015). Bu sistem girdi, süreç, çıktı ve kontrol (ölçme-değerlendirme) kavramlarını kapsamaktadır. Ölçme değerlendirme tüm bu sistemin işleyip işlemediğini ya da ne derece işlediğini gösteren bir kontrol mekanizmasıdır. Aynı zamanda ölçme değerlendirme sisteminin tüm öğelerine geri bildirimde bulunur.

Eğitimde ölçme değerlendirme çoğu zaman birbirleriyle anılan iki kavramdır. Ölçme en basit tanımıyla bir nesnenin ya da kişinin bir özelliğe sahip olma derecesidir. Ölçme sonuçları sayı ya da sembollerle ifade edilir. Sonuçların sayı ya da sembollerle ifade edilmesi ölçülen özelliğin ne derece var olduğunu anlamamıza yardımcı olur ve zihnimize belirgin hale getirir. Değerlendirme ise bu ölçme sonuçlarını bir ölçüt (kriter, kıstas) ile kıyaslayıp karar verme ya da yargıya varma işidir. Eğitim sisteminin bir ögesi olarak düşünülen değerlendirme, bir yandan öğrenci hakkında çeşitli kararlar vermede diğer yandan da öğrenme-öğretme yetersizliklerini ve bunların kaynaklarını ortaya çıkarmada işlevi vardır (Göçer, 2018). Ortaokulu bitiren öğrencilerin farklı lise türlerine yerleştirilmesi

amacıyla yapılan Liselere Geçiş Sistemi (LGS) kapsamında yapılan “Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezî Sınav” da bir ölçme ve değerlendirme işlemidir. Bu sınav öğrencilerin 8 yıllık kesintisiz eğitim-öğretim süreci sonrasında öğrenme düzeylerini belirleme işlevi gören ve bu düzeylere göre öğrencilerin farklı lise türlerine yerleşmelerinde kullanılan bir sınavdır.

Liselere Geçiş Sistemi (LGS) kapsamında yapılan “Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezî Sınav” ülkemizde ilk olarak 2017-2018 eğitim yılında uygulanmaya başlanmıştır. Ortaokuldan başarıyla mezun olan öğrencilerin ortaöğretim kurumlarına yerleştirmeleri iki farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Merkezi yerleştirme ile Liselere Geçiş Sistemi (LGS) kapsamında uygulanan merkezî sınavla katılan öğrenciler, bu sınavda gösterdikleri performanslara göre sınavla öğrenci alan fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, özel program ve proje uygulayan eğitim kurumları ile mesleki ve teknik Anadolu liselerinin Anadolu teknik programlarına yerleştirilmektedir. Yerel yerleştirme ise merkezî sınavla katılma durumundan bağımsız olarak öğrencilerin ikamet ettikleri bölgede veya yakın bölgelerde tercihleri doğrultusunda sınavsız öğrenci alan okullara yerleştirme sürecini ifade etmektedir (MEB, 2020). Sınavla sadece 8. Sınıf öğrencileri katılmaktadır ve sınavla katılma zorunluluğu yoktur. Sınav sözel bölüm ve sayısal bölüm olmak üzere iki oturumdan oluşmaktadır. Sözel bölüm Türkçe 20 soru, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 10 soru, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 10 soru, İngilizce 10 soru olmak üzere toplam 50 sorudan oluşmaktadır. Sözel bölümde öğrencilere 50 soru için toplamda 75 dakika süre verilmiştir. Sayısal bölüm ise Matematik 20 soru ve Fen Bilimleri 20 soru olmak üzere toplamda 40 sorudan oluşmaktadır. Sayısal bölüm için verilen süre 80 dakikadır. Daha önce farklı isimlerle yapılan LGS merkezî sınavları 2018 yılından beri Liselere Geçiş Sistemi adı altında “Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezî Sınav” olarak yapılmaktadır. LGS sınavında ya da diğer sınavlarda amaç öğrencinin hangi kazanımları elde edip etmediğidir. Kazanımların düzeyini incelemenin pek çok yolu vardır. Ölçme değerlendirme aşamasında öğrencilerin hangi düzeyde kazanımlar elde ettiklerini görmenin bir yolu da soruları “Bloom Taksonomisi” ne göre incelemektir.

Taksonomi Türkçede sınıflandırma anlamına gelmektedir. Bloom Taksonomisi ilk olarak 1956 yılında Bloom ve arkadaşları tarafından oluşturulmuştur. Bloom önderliğinde oluşturulan ilk taksonomi tek boyutludur ve bilişsel alan hedefleri 6 düzeyde ele alınmıştır. Bu düzeyler; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme düzeyi olmak üzere sınıflandırılır (Bloom vd., 1956). Bilgi, kavrama ve anlama düzeyleri alt düzey bilişsel alan basamaklarını kapsar. Analiz, sentez ve değerlendirme düzeyleri ise üst düzey bilişsel alan basamaklarıdır. Senemoğlu (2018) taksonomide hiyerarşik bir sıra olduğunu ve alttaki hedef düzey gerçekleştirilmeden bir üstteki düzeye ulaşamayacağını belirtmiştir.

Krathwohl (2002) tarafından yeniden oluşturulan taksonomi bilgi ve bilişsel süreç boyutu olmak üzere iki boyutludur. Bilgi boyutu kendi içerisinde olgusal, kavramsal, işlemsel ve üst bilişsel bilgi olarak dörde ayrılır. Olgusal bilgi, bir konu alanında bilinmesi gereken temel öğeleri; kavramsal bilgi, konunun temel öğeleri arasındaki ilişkileri; işlemsel bilgi, uygulamanın nasıl yapılacağı, yöntemleri ve becerileri; üst bilişsel bilgi ise kişinin kendi bilişinin farkındalığını kapsamaktadır (Yıldız, 2015). Bilişsel süreç boyutu ise hatırlama, anlama (kavrama), uygulama, çözümlenme (analiz), değerlendirme ve yaratma (sentez) basamaklarından oluşur.

Tablo 1*Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde (YBT) Bilişsel Süreçler*

BİLİŞSEL SÜREÇLER	TANIMLAR
1. HATIRLAMA	Verilen materyale uygun bilginin uzun süreli bellekteki yerini belirleme ve ilgili bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirme
2. ANLAMA (KAVRAMA)	İfade şeklini değiştirme, ilke veya kavramı örneklendirme, bir şeyin bir kategoriye ait olup olmadığını belirleme, genel temayı veya önemli noktaları özetleme, verilen bilgilerden mantıklı bir sonuç çıkarma, iki düşünce, nesne vb. arasındaki benzerlikleri bulma, bir sistemin neden-sonuç modelini oluşturma
3. UYGULAMA	İşlemi, bilinen bir göreve uygulama veya uygun olduğu yeni bir durumda işlemden yararlanma
4. ÇÖZÜMLEME (ANALİZ)	Materyali bileşenlerine ayırma ve parçaların birbiriyle/bütünle nasıl bir ilişki içinde olduğunu tespit etme, verilen materyalin önemsiz parçalarından önemlileri veya ilişkili kısımlarından ilişkisizleri ayırma, bir yapıdaki elemanların ne derecede uygun veya işlevsel olduklarını belirleme, verilen materyaldeki bakış açısını, yanlılıkları, değerleri ve niyeti belirleme
5. DEĞERLENDİRME	Ölçütler ve standartlara dayanarak hüküm verme, bir süreç veya ürünün uyumsuzlukları belirleme; iç tutarlılık olup olmadığını ortaya çıkarma, bir işlemin ne derecede etkili bir süreç oluşturacağını görebilme, bir ürünün dış ölçütlere uygunluğunu belirleme; bir işlemin, verilen problem için uygunluğunu ortaya koyma
6. YARATMA (SENTEZ)	Ögeleri tutarlı ya da işlevsel bir yapıda bir araya getirme, ögeleri yeni bir örüntü ya da yapı içerisinde yeniden düzenleme, ölçütlerden hareketle yeni hipotezler oluşturma, bazı görevleri başarmak için bir işlem tasarlama, bir ürün icat etme

(Anderson ve Krathwohl, 2001).

Daha önce yapılan çalışmalara bakıldığı zaman LGS merkezî sınavı Türkçe sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğrencilerin eğitim hayatını şekillendirecek sınavlardan biri olmasından dolayı bu sınavda sorulan soruların niteliği ve seçiciliği oldukça önemlidir. Bu niteliği ve seçiciliği test etmenin yollarından biri ise tüm dünyada kabul görmüş Bloom taksonomisine göre incelemektir. Bu çalışmanın amacı LGS merkezî sınavı Türkçe dersi sorularını yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre incelemektir. Çalışmada şu sorulara cevap aranacaktır:

- 2018 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2019 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2020 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılan LGS merkezî sınavları Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre genel olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

LGS merkezî sınavı Türkçe dersi sınav sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelemeyi amaçlayan bu çalışma genel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2020).

Çalışmada, nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Nitel araştırmalar verilerin teker teker okunması yoluyla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlar (Merriam, 1998). Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Materyalleri

Çalışmada liselere geçiş sistemi (LGS) merkezî sınavı Türkçe dersi sınav sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi amaçlandığından çalışmanın materyalleri, 2018'den bu tarafa toplamda üç kez yapılan LGS merkezî sınavında (2018,2019,2020) sorulmuş bütün Türkçe dersi sorularıdır. Her bir yılda Türkçe dersinden 20'şer soru yer aldığı için toplamda 60 adet Türkçe sorusu materyal olarak ele alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Çalışmaya kaynaklık eden veriler 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılan LGS merkezî sınavlarının Türkçe dersi sorularıdır. Çalışmada toplam 60 adet Türkçe sorusu incelenmiştir. Çalışmaya kaynaklar eden verilerin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar ve doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada nitel veri analizi çeşitlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz; nitel çözümlenmelerdeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, betimsel bir yaklaşımla verilerin sunumudur. Ayrıca betimsel analiz, nitel çözümlenmelerde yer alan kelimelere ve kullanılan dile dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılması olarak da tanımlanabilir (Kümbetoğlu, 2005).

Araştırmaya konu olan 60 adet Türkçe sorusu yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre değerlendirilmiş ve sınıflandırılarak tablolştırılmıştır. Daymon ve Holloway (2003) araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı yorumları, bu alanda araştırma yapmış uzman kişilerle paylaşarak çalışmasının değerini artırabileceğini ve araştırmaya alternatif bakış açıları sağlayarak güvenilirliği artıracığını belirtmiştir. Bu noktadan hareketle yapılan araştırma bu alanda çalışma yapan 3 alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve onların incelemeleri neticesinde son şekli verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde LGS merkezî sınavlarındaki Türkçe testlerine ait sorular yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre değerlendirilmiştir.

2018 Yılı Türkçe Sorularına Ait Bulgular

- 2018 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2018 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre sınıflandırılması Tablo 1' de verilmiştir.

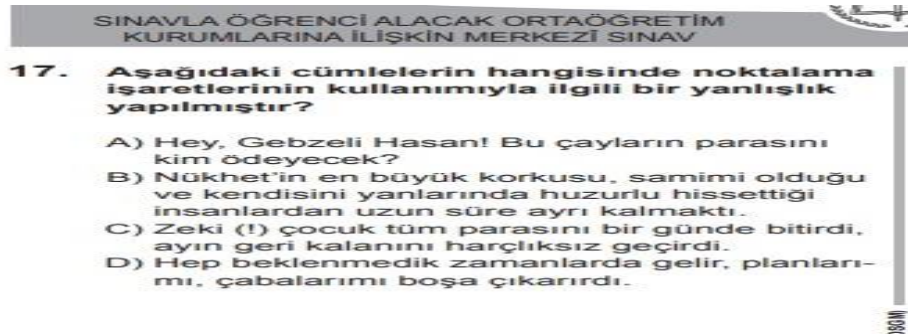
Tablo 2*2018 LGS Merkezî Sınavı Türkçe Sorularının YBT' ye Göre Dağılımları*

	Frekans (f)	Yüzdellik (%)
Hatırlama		
Anlama (Kavrama)	14	%70
Uygulama		
Çözümleme (Analiz)	5	%25
Değerlendirme	1	%5
Yaratma (Sentez)		

Tablo 2'ye göre 2018 yılında yapılan LGS sınavının Türkçe testinde yer alan toplam 20 sorunun 14'ü (%70) anlama (kavrama), 5'i (%25) çözümleme (analiz) ve sadece 1'i (%5) değerlendirme basamağında yer almaktadır. Bu soruların 14'ü (%70) alt düzey, 6'sı (%30) ise üst düzey bilişsel alan basamaklarına tekabül etmektedir. Hatırlama, uygulama ve sentez basamaklarından hiç soru sorulmadığı görülmektedir. Tabloya baktığımız zaman sorulan sorulardan sadece 6'sının (%30) üst düzey düşünme becerilerini ölçebilecek nitelikte olduğu görülmektedir. 2018 LGS sınavı Türkçe testinde yer alan soruların dağılıma baktığımız zaman sorulan sorular daha çok öğrencilerin daha önceden edinilmiş bilgiyi kullanma ve yorumlama becerilerini ölçmeye yöneliktir.

Resim 1

2018 LGS Sınavı Türkçe Testinde Yer Alan "Anlama (kavrama)" Düzeyini Ölçen Bir Soru Örneği

Resim 1'de verilen soruda öğrencilerden daha önceki öğrendikleri bilgileri kullanarak verilen cümlelerin noktalama yönüyle gözden geçirilmesi ve yanlış kullanımın belirlenmesi, ayırt etmesi istenmiştir.

2019 Yılı Türkçe Sorularına Ait Bulgular

- 2019 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2019 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre sınıflandırılması Tablo 3' de verilmiştir.

Tablo 3*2019 LGS Merkezî Sınavı Türkçe Testi Sorularının YBT' ye Göre Dağılımları*

	Frekans (f)	Yüzdellik (%)
Hatırlama		
Anlama (Kavrama)	16	%80
Uygulama	1	%5
Çözümleme (Analiz)		
Değerlendirme	3	%15
Yaratma (Sentez)		

Tablo 3'e göre 2019 yılında yapılan LGS sınavının Türkçe testinde yer alan toplam 20 sorunun 16'sı (%80) anlama (kavrama), 1'i (%5) uygulama ve 3'ü (%15) değerlendirme basamağında yer almaktadır. Bu soruların 17'si (%85) alt düzey, 3'ü (%15) ise üst düzey bilişsel alan basamaklarına tekabül etmektedir. Hatırlama, çözümlleme (analiz) ve yaratma (sentez) basamaklarından hiç soru sorulmadığı görülmektedir.

Resim 2

2019 LGS Sınavı Türkçe Testinde Yer Alan "Değerlendirme" Düzeyini Ölçen Bir Soru Örneği

19. Bazen ilacımızı zamanında içmeyi unutuyor, bazen de içtiğimizi unutup aynı ilacı tekrar alıyoruz. Bu soruna çözüm amaçlı bir akıllı ilaç kapağı tasarlanmış. Bu kapak telefona indirilen bir uygulamayla çalışıyor. Bu uygulamaya ilacın adı ve dozajı giriliyor. Kullanmanız gereken zamanda ilacın kapağını açmadığınızda telefonunuza "İlacını acilen al.", aynı ilacı içtiğinizi unutup ikinci kez almaya kalktığınızda telefonunuza "Onu zaten almıştın." uyarı mesajı geliyor. Akıllı ilaç kapağını zamanında açtığınızda ise "Teşekkür ederim." mesajı geliyor.

Kıvanç Bey sabah alması gereken ilacını "V", öğle vakti alması gereken ilacını "Y", akşam alması gereken ilacını da "Z" şeklinde uygulamaya kaydediyor. Kıvanç Bey'in telefonuna gelen mesajlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	Sabah	Öğle	Akşam
Pazartesi	İlacını acilen al.	Onu zaten almıştın.	Onu zaten almıştın.
Salı	Teşekkür ederim.	Teşekkür ederim.	Teşekkür ederim.
Çarşamba	Onu zaten almıştın.	Teşekkür ederim.	Teşekkür ederim.
Perşembe	Onu zaten almıştın.	İlacını acilen al.	Teşekkür ederim.
Cuma	Teşekkür ederim.	Teşekkür ederim.	Teşekkür ederim.

Bu bilgilere göre Kıvanç Bey'in ilaç kullanımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Uygulamanın uyarıları, en çok pazartesi günü işine yaramıştır.
 B) Çarşamba günü "V" ilacını içtiğini unutmuştur.
 C) Perşembe günü "Y" ilacını içmeyi uygulama sayesinde hatırlamıştır.
 D) Uygulamanın uyarılarına en çok "Z" ilacı için ihtiyaç duymuştur.

Resim 2'de verilen soruda öğrencilerden verilen ölçütlerden hareketle bir yargıya varması istenmiştir.

2020 Yılı Türkçe Sorularına Ait Bulgular

- 2020 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2020 yılında yapılan LGS merkezî sınavı Türkçe dersi sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre sınıflandırılması Tablo 3' de verilmiştir.

Tablo 4

2020 LGS Sınavı Türkçe Sorularının YBT' ye Göre Dağılımları

	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Hatırlama		
Anlama (Kavrama)	11	%55
Uygulama	1	%5
Çözümlleme (Analiz)	4	%20
Değerlendirme	4	%20
Yaratma (Sentez)		

Tablo 4'e göre 2020 yılında yapılan LGS sınavının Türkçe testinde yer alan toplam 20 sorunun 11'i (%55) anlama (kavrama), 1'i (%5) uygulama, 4'ü (%20) çözümlleme (analiz) ve 4'ü (%20) değerlendirme basamaklarında yer almaktadır. Bu soruların 12'si (%60) alt düzey, 8'i (%40) ise üst düzey bilişsel alan basamaklarına tekabül etmektedir. Hatırlama ve yaratma (sentez) basamaklarından hiç soru sorulmadığı görülmektedir. 2020 yılındaki Türkçe sorularına baktığımız zaman üst düzey düşünme becerileri ölçen soruların daha önceki yıllarda yapılan sınavlara kıyasla arttığını görmekteyiz.

Resim 3

2020 LGS Türkçe Testinde Yer Alan "Çözümleme (analiz)" Düzeyini Ölçen Bir Soru Örneği

18. Özne; yüklem bildirdiği işi yapan, yüklem bildirdiği durumu üzerine alan ögedir. Nesne ise cümlede öznenin yaptığı eylemden etkilenen ögedir. "Selim çantasını masaya bıraktı." cümlesinde bırakma işini yapan "Selim"dir ve cümlenin öznesidir. Selim'in bırakma işinden etkilenen ise "çanta"dır ve cümlenin nesnesidir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili öge cümlenin öznesidir?

A) Pencerenin önündeki ağacın çiçekli dalları rengârenk bir kelebeği ağırlıyordu.

B) Sağlı sollu ırmaklar kasabadaki doğuya meyilli sokakları canlandırmıştı.

C) İlbahar rüzgârıyla neşelenen martılar sessizliğe bürünen sokağı çınlatıyordu.

D) Derme çatma kır bahçesini genç bir dut ağacının gölgesi koruyordu.

Resim 3'de verilen soruda öğrencilerden verilen cümleleri analiz edip ögelerine ayırması ve öznenin doğru belirtildiği cümleyi bulmaları istenmiştir.

2018, 2019 ve 2020 Yılı Türkçe Sorularının Toplamına Ait Bulgular

- 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılan LGS merkezî sınavları Türkçe dersi soruları yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç boyutuna göre genel olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?

Tablo 5

2018, 2019 ve 2020 Yıllarında Yapılan LGS Merkezî Sınavları Türkçe Dersi Sorularının Genel Olarak Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımları

	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Hatırlama		
Anlama (Kavrama)	41	%68,33
Uygulama	2	%3,33
Çözümleme (Analiz)	9	%15
Değerlendirme	8	%13,33
Yaratma (Sentez)		

Tablo 5'de üç yılda sorulan toplam 60 sorunun yenilenmiş Bloom taksonomisine göre dağılımını görmekteyiz. Bu 60 sorudan 41'i (%68,33) anlama (kavrama), 2'si (%3,33) uygulama, 9'u (%15) çözümleme (analiz) ve 8'i (13,33) değerlendirme basamağında yer almaktadır. Bu soruların 43'ü (%71,66) alt düzey, 17'si (%28,33) ise üst düzey bilişsel alan basamaklarına tekabül etmektedir. LGS sınavı Türkçe sorularına bakıldığı zaman hatırlama ve yaratma (sentez) basamaklarından hiç soru sorulmadığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılmış LGS sınavlarındaki 60 adet Türkçe sorusunun, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında soruların yarısından fazlasının (%71,66) alt düzey

sorulardan tercih edildiği, üst düzey soruların ise yetersiz olduğu (%28,33) görülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarında daha çok alt düzey bilişsel süreçleri ölçen sorular ağırlıkta iken 2020 yılında yapılan sınavda üst düzey bilişsel becerileri ölçen sorular önceki yıllara göre artış göstermiştir. Soruların genel dağılımına bakıldığında zaman üst düzey bilişsel alan basamaklarından yaratma (sentez) basamağına alt düzey basamaklardan ise hatırlama basamağına dair soru sorulmadığı görülmektedir. Elbette çoktan seçmeli sınavlarda yaratma (sentez) basamağına dair soru sormak güç bir iştir. Fakat yaratma (sentez) basamağının açığını çözümlene (analiz) ve değerlendirme basamaklarından daha fazla soru sorarak kapatma yoluna gidilebilir. Alt düzey basamaklarda anlama (kavrama) düzeyinde sorulan soruların sayısı bir hayli çoktur. Bunun yerine bir üst düzey basamak olan uygulama düzeyindeki soruların sayısı arttırılabilir. Genel olarak baktığımız zaman soruların dengeli bir şekilde dağılmadığını görmekteyiz. Bu durum üst düzey düşünme becerilerine sahip olan öğrencilerin körelmesine neden olabilir. Tam tersi bir durum da yani üst düzey soruların daha fazla olması bilişsel alanın alt düzeyine sahip olan öğrencilerin ise süreçten kopmasına neden olabilir. Bu tür merkezi sınavlarda esas olan soruların dengeli bir biçimde dağılımını sağlamaktır. Doğal olarak ülke genelinde yapılan ve bir buçuk milyon civarında öğrencinin katıldığı bu tür merkezi bir sınavda soruların tamamının bilişsel alan basamaklarına göre eşit derecede dağıtılması mümkün değildir. Fakat bu tür bir sınavda yani bir üst öğretim kademesine öğrenci seçilen bir sınavda öğrencilerin adil bir şekilde ölçme değerlendirmeye tabi tutulması için soruların bilişsel alan basamaklarına göre dengeli bir şekilde dağıtılması elzemdir. Bloom taksonomisine ya da yenilenmiş Bloom taksonomisine baktığımız zaman hiyerarşik bir yapı vardır. Bir alt düzeydeki basamağın becerileri yerine getirilmeden bir üst düzey basamağına geçilmez. Fakat 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yapılan LGS sınavlarının Türkçe sorularına baktığımız zaman hatırlama düzeyinde soru sorulmadığını soruların anlama (kavrama) düzeyinden başladığını görmekteyiz. Yine aynı şekilde 2018 yılındaki sınavda uygulama basamağından soru sorulmadan direkt çözümlene (analiz) basamağına geçildiğini görmekteyiz. 2019 ve 2020 yıllarında yapılan sınavlarda ise uygulama basamağından sadece birer soru sorulmuştur. Bu durum taksonominin temel yapısıyla uyuşmayan bir durumdur. Çünkü yukarıda belirtildiği gibi bir alt düzey gerçekleştirilmeden bir üst düzeye geçilmez. Dolayısıyla soru dağılımına ve bu tür merkezi sınavlarda bilişsel alanın her düzeyinden soru sormaya dikkat etmek gereklidir. Alan yazına bakıldığında zaman ders kitaplarının, ders kitaplarındaki soruların, farklı derslerde yapılan yazılı sınav sorularının Bloom taksonomisine göre incelendiği çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yine aynı şekilde LGS merkezi sınavından önce liselere öğrenci seçme amacıyla yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG) sorularının Bloom taksonomisine göre incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Fakat LGS merkezi sınavı sorularının Bloom taksonomisine göre incelendiği çalışmalar sınırlıdır ayrıca Türkçe dersi sınav sorularının incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. İkinci ve Bal'ın (2018) yapmış olduğu 2018 yılı LGS sınavı matematik sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelendiği çalışmada uygulama basamağından 8, analiz basamağından 12 soru sorulduğu buna karşın diğer bilişsel alan basamaklarından soru sorulmadığı görülmektedir. Taşkın ve Aksoy'un (2019) yaptığı 2018 LGS sınavı Fen Bilimleri sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelediği çalışmada anlama basamağından 7, uygulama basamağından 8 ve analiz basamağından 5 soru sorulduğu görülmektedir. Taşkın, Aksoy ve Daşdemir' in (2019) yapmış olduğu 2019 yılı LGS Fen Bilimleri sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi adlı çalışmada anlama basamağından 11, uygulama basamağından 6, analiz basamağından 2 ve sentez basamağından 1 soru sorulduğu görülmektedir. Bu araştırma ve diğer araştırmalardan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak yapılacak sınavlardan soruların bilişsel düzey basamaklarına göre dengeli bir şekilde dağıtılması önerilebilir. Ayrıca test türü sınavlarda sorulması güç olan sentez basamağı okullarda ders içi ve ders dışı etkinliklerle öğrenciye kazandırılmalı bu açık kapatılmalıdır.

KAYNAKÇA

Anderson, L. W. ve Krathwohl, D. R. (2001). Öğrenme öğretim ve değerlendirme ile ilgili bir sınıflama: Bloom'un eğitimin hedefleri ile ilgili sınıflamasının güncelleştirilmiş biçimi. (D. A. Özçelik, Çev. 2018). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Baykul, Y. (2015). Eğitimde ve psikolojide ölçme: klasik test teorisi ve uygulaması. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bloom, B. S. Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., ve Krathwol, D. R. (1956). Taxonomy of educational objectives book 1 cognitive domain. David Mckay Company.
- Daymon, C., ve Holloway, I. (2003). Qualitative research methods in Public relations and marketing communications. London: Routledge.
- Ekinci, O., Bal, A. (2019). 2018 yılı liseye geçiş sınavı (LGS) matematik sorularının öğrenme alanları ve yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında değerlendirilmesi. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(3), 9-18. DOI: 10.18506/anemon.462717
- Göçer, A. (2018). Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kümbetoğlu, B. (2005). Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Krathwohl, D.R. (2002). A revision of bloom's taxonomy: an overview. Theory Into Practice, 41(4), 212-218.
- Merriam, S. (1998). Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education. USA: JB Printing.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Liselere geçiş sistemi (LGS) kapsamında ilk yerleştirme sonuçları. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, 14. http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_08/10084549_No15_LGS_2020_Ilk_Yerlestirme_Sonuclari.pdf Erişim Tarihi: 10.01.2021
- Senemoğlu, N. (2018). Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşkın, G., ve Aksoy, G. (2019). 2018 Lgs fen bilimleri sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. VI. International Eurasian Educational Research Congress.
- Taşkın, G., Aksoy, G., ve Daşdemir, İ. (2019). 2019 Lgs fen bilimleri sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. International Symposium on Active Learning (ISAL 2019) (s.112-119). Adana, Turkey.
- Turgut, M.F., ve Baykul, Y. (2015). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2015). Türkçe dersi sınav sorularının yeniden yapılandırılan Bloom taksonomisine göre analizi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 14(2), 479-497.